CIC 1983 – Kniha II – Boží lid

kánn. 204 - 746

CIC 1983, Kniha II – reflexe eklesiologie II. Vatikánského koncilu

- *struktura knihy odráží strukturu dogmatické konstituce o církvi Lumen gentium.*

CIC 1917 – Kniha II – Osoby: členění: klerici, řeholníci, laici

⇨ *koncepce církve jako dokonalé společnosti*[1] *nerovných osob, hierarchicky uspořádané, s výraznou převahou kněží. Nerovnost: rozlišuje v církvi dva řády: vedoucí a lid (učitelé a žáci). Vedení má za úkol vést, lid poslouchat.*

CIC 1983 – Kniha II – Boží lid: členění: christifideles, hierarchické uspořádání církve, instituty zasvěceného života a společnosti apoštolského života.

- *Jiná perspektiva: vychází z* ***principu rovnosti*** *všech věřících jako jediného Božího lidu, ve kterém jsou různé úkoly, služby a charismata. Princip rovnosti: všichni členové Božího lidu jsou si rovni na základě křtu. Každý z nich je volán podle svého stavu ke svatosti a ke spoluzodpovědnosti na poslání církve.*

Existují práva a povinnosti společné všem křesťanům; a práva a povinnosti příslušné jednotlivým stavům v církvi – laici, klerici, zasvěcené osoby. (princip různosti)

Věřící křesťané (christifideles) - kán. 204 § 1: křest => součást božího lidu (společenství) => účast na poslání církve. – princip rovnosti (věřící křesťan je jak laik, tak klerik, tak zasvěcená osoba) i různosti (každý křesťan má *svým způsobem podle svého postavení* účast na poslání církve).

- kán. 204 § 1 ukazuje dva právní důsledky: 1. Příslušnost k Božímu lidu na základě křtu, 2. Kapacita (schopnost) vykonávat poslání církve (čili laici nejsou jen pasivní opečovávaní členové, ale podílí se podle svého stavu na poslání církve).
- kán. 204 § 2 – identifikuje církev, o které se mluví v tomto kodexu: je to katolická církev, řízená nástupci apoštola Petra a biskupy ve společenství s ním.

kán. 205: kritéria pro to, kdo je s touto církví v plné jednotě na této zemi (*his in terris* – viditelná, historická). Z této plné jednoty pak plynou práva a povinnosti a jejich plnění. Ti, kdo jsou v plné jednotě s církví, mají plnou právní způsobilost (*capacitas iuridica*) v katolické církvi (pozn. – roli, co se týče právní způsobilosti a způsobilost sti jednání, hraje věk, kanonický stav, mentální stav, bydliště, pokrevní svazky či švagrovství, adopce, ritus = souhrn liturgických úkonů a disciplinárních ustanovení v rámci katolické církve)

[1] *Právně dokonalá společnost je starý právní koncept (středověká scholastika): společnost= pluralita osob organicky sjednocených za účelem dosažené stejného cíle stejnými prostředky; právní=spojení jejích členů je právním poutem pod stejnou mocí; dokonalá= má svůj cíl a disponuje prostředky k jeho dosažení, sama sobě dostačuje, je plně autonomní.*

Nebýt v plné jednotě nebo být postiženi legitimně uloženou sankcí -> omezení práv a povinností.

Podmínky pro tuto plnou jednotu:

- křest (Ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého: např. Mt 28,19-20 „Jděte ke všem národům a získávejte mi učedníky, křtěte je ve jméno Otce i Syna i Ducha svatého a učte je, aby zachovávali všecko, co jsem vám přikázal.“)
- vyznání víry[2] (porušení: apostaze, hereze)
- svátosti (porušení: hereze)
- vedení (porušení: schizma)

- Právní důsledky tohoto kánonu:
    - zákony čistě církevními jsou vázáni pouze pokřtění v katolické církvi nebo do ní přijatí (kán. 11).
    - Soužití katolíků a křesťanů jiných společenství se řídí zvláštními zákony.
    - kán. 915 – eucharistie – nejsou připuštěni exkomunikovaní, postižení interdiktem, ti, kdo zatvrzele setrvávají v těžkém hříchu.
    -

+ kán. 208 – všichni křesťané jsou si na základě křtu rovni co do důstojnosti i činnosti. Na základě této rovnosti všichni spolupůsobí na rozvoji Kristova těla, každý podle svého postavení.

---

[2] ***Vyznání víry – Credo*** *(www.vira.cz)*
Slovo credo [krédo, kredo] znamená latinsky věřím a protože je počátečním slovem stručného souhrnu křesťanské víry, stalo se i jeho názvem. Nejstarší úplný text Creda, tzv. apoštolské vyznání víry, pochází ze 4. století a je shrnutím obsahu víry apoštolské doby. Velice brzy po jeho zformulování se však objevily různé nejasnosti a spolu s nimi i spory a kontroverze o některé věroučné pravdy. O nich pak bylo potřeba mluvit ve vyznání víry šířeji a jasněji. Tak se dospělo ke druhému, tzv. nicejsko-cařihradskému vyznání víry. Jedná se o zpřesněný a rozšířený text apoštolského vyznání víry. Poprvé bylo upraveno na koncilu v Nicei (r. 325) a podruhé na koncilu v Cařihradě (r. 381). Existují tedy sice dvě formulace Creda, ale obě jsou vyznáním stejné víry.

Znění celé modlitby apoštolského vyznání víry - creda:

Věřím v Boha, Otce všemohoucího, Stvořitele nebe i země.
V Ježíše Krista, Syna jeho jediného, Pána našeho;
jenž se počal z Ducha svatého, narodil se z Marie Panny,
trpěl pod Ponciem Pilátem,
ukřižován umřel i pohřben jest;
sestoupil do pekel, třetího dne vstal z mrtvých;
vstoupil na nebesa, sedí po pravici Boha, Otce všemohoucího;
odtud přijde soudit živé i mrtvé.
Věřím v Ducha Svatého,
svatou církev obecnou,
společenství svatých,
odpuštění hříchů, vzkříšení těla a život věčný. Amen.

Kán. 206 – katechumeni = ti, kdo výslovně žádají o inkorporaci do církve a připravují na křest. Nejsou ve vlastním smyslu osobami v církvi, nejsou subjekty práv a povinností, které mají už pokřtění, ale jsou jim přiznána určitá práva.

Exkurz : svátosti: kán. 804: znamení a prostředky („viditelné znamení neviditelné Boží milosti"): urč. úkony, které působí to, co se jimi zvnějšku naznačuje.

- *zdroj: Nový Zákon (jejich počet: 7)*
- *autor: Ježíš Kristus*
- *„vykonavatel" : Církev.*
- *cíl: posvěcení lidí, posílení víry, pocta Bohu.*

- zákony k jejich platnosti a dovolenosti (ty neruší platnost, ale je mimo obvyklý řád věcí): kdo, kdy, jak.

Kán. 207. Hierarchické uspořádání katolické církve: Z božího ustanovení – 2 skupiny lidí: klerici a laici. (= Boží zákony, církevní autorita je nemůže měnit). Laici jsou ti, kdo nepřijali svátost svěcení (negativní vymezení).
Z obou skupin – ti, kdo žijí zasvěceným životem prostřednictví evangelních rad (čistota, chudoba, poslušnost). Autenticitu + způsob života potvrzuje a stanovuje příslušná církevní autorita. Jejich stav nepatří do hierarchického uspořádání církve. Patří k životu a svatosti církve.

Povinnosti a práva všech křesťanů

Kán. 208-223 – právní postavení společné všem věřícím (je to novinka, jedna z největších originalit nového kodexu)

Začíná slavnostním prohlášením (viz Lumen gentium n. 32,2):
kán. 208 = princip rovnosti – rovné důstojnosti, svobody a odpovědnosti všech věřících, která má svůj původ ve křtu

Následující kánony: nejsou vyčerpávající, dají se snadno odvodit z dokumentů II. Vatikánského koncilu. Plynou jak z přirozeného zákona, tak z postavení křesťana.

Povinnost:

- zachovávat jednotu s církví
- vést svatý života
- přijmout učení církve
- přispívat na potřeby církve
- povinnost usilovat o sociální spravedlnost a podporovat chudé (z přirozeného zákona).
- Při své činnosti brát ohled na obecné dobro, na své povinnosti vůči druhým lidem a na práva druhých lidí.

Povinnost a právo:

- spolupracovat na hlásání evangelia. (apoštolát)
- sdělovat pastýřům své mínění ve věcech, týkajících se prospěchu církve

Právo:

- sdělovat pastýřům (tj. autoritám v církvi) své potřeby a přání.
- na duchovní péči (hlavně kázání božího slova a svátosti)
- právo na bohoslužby podle vlastního obřadu a na vlastní způsob duchovního života, pokud je v souladu s učením církve.
- sdružování: zakládat a vést organizace a spolky (přirozené právo člověka)
- právo na křesťanské vzdělání.
- právo na svobodu v bádání v oblastech, v nichž jsou odborníky, a na publikaci výsledků, při zachování poslušnosti k učitelskému úřadu církve (v dogmatických věcech formulovaných magisteriem neexistuje svoboda názorů)..
- nebýt nuceni zvolit si životní stav = imunita při volbě (kán. 219 – pozor – v originále je negativní formulace!)
- dobrou pověst a intimitu (přirozené právo člověka):
- právo domáhat se svých práv a hájit je u příslušného církevního soudu.
- legálnost v procesních věcech: právo na nestrannost (přirozené právo člověka – to je spíše povinnost soudce!), právo být souzeni podle dispozic zákona (dodržování procesních předpisů) a právo být stíháni kanonickými tresty jen podle zákona *(Nullum crimen, nulla poena sine praevia lege poenale. = limity vlastního práva: bonum commune, neminem ledere, suum unicuique tribuere – pojmy z římského práva: veřejný prospěch, nikomu neškodit, dát každému, co jeho jest.*

Povinnosti a práva křesťanů laiků

kán. 224-231

Slovo „laici“ se zde používá v přísném slova smyslu: míní se nejen ti, kteří nepřijali žádné svěcení, ale také ti, kdo nežijí zasvěceným způsobem života (řeholníci, apod.

Účast na řídícím, učitelském a posvěcujícím poslání církve:

Řídící:

- všichni laici (muži i ženy): : schopnost (kapacita): zastávat v církvi úřady podle ustanovení práva (kán. 228 § 1)
- všichni laici (muži i ženy): : schopnost (kapacita): být členy poradních orgánů jako experti (kán. 228 § 2) – př. ekonomická rada

Učitelský:

- právo a povinnost vzdělání v křesťanské nauce (kán. 229 § 1)
- právo vysokoškolského vzdělání v posvátných vědách a získání akademických titulů (kán. 229 § 2)
- všichni laici (muži i ženy): : schopnost (kapacita): způsobilost učit posvátným vědám podle pověření zákonné autority (kán. 229 § 3)

Posvěcující:

- pouze muži: schopnost (kapacita) trvalé pověření službou lektora a akolyty (kán. 230 § 1)

- všichni laici (muži i ženy): : schopnost (kapacita): dočasné pověření ke službě lektorům, dále ke službě kantora a komentátora (kán. 230 § 2)
- všichni laici (muži i ženy): schopnost (kapacita): při nedostatku pověřených (tj klerikŧ) zastávat některé funkce lektora a akolyty, řídit liturgické modlitby, mít promluvu, křtít.

Speciální poslání:
Kán. 225:
- poslání šířit evangelium tam, kde se dostanou pouze oni.
- snažit se uspořádat pozemský řád podle evangelia.

Kán. 226:
- manželé mají povinnost budovat svoje manželství.
- právo a povinnost vychovávat své děti.

Kán. 227: právo na stejnou svobodu v oblasti světských záležitostí, jako jiní občané (z přirozeného zákona).

Kán. 231:
- § 1: ti, kdo jsou pověřeni nějakou službou nebů úřadem v církvi, mají povinnost získat příslušné vzdělání pro řádný výkon jejich služby
- § 2: právo na přiměřenou odměnu za své slžby, takovou, aby mohli slušně uspokojit potřeby své i své rodiny.

Povinnosti a práva klerikŧ

Kán. 232-293
Klerici: ti, kdo přijalo jáhenské a kněžské svěcení.

Hlava I. Vzdělání
Kán. 232 – právo a povinnost církve je vzdělávat.
Kán. 233 – podpora celé církve

Seminář – kán. 235-264.
- alespoň 4 roky
- Je samým právem právnickou osobou. V čele – rektor. Spirituál, zpovědníci (svoboda zvolit si zpovědníka).
- Doklady před přijetím: potvrzení o křtu a biřmování.

Studium – filozofie 2 roky, teologie 4 roky.
(Další: viz kniha prof. Hrdiny.)

Hlava 2 - Inkardinace
Právní institut inkardinace = každý klerik (t.j. jáhen nebo kněz) musí být začleněn do nějaké organizační jednotky církve - buď do nějaké diecéze nebo do řeholního institutu či společnosti apoštolského života. (Klerici – členové sekulárního institutu, zůstávají inkardinováni do diecéze.)
Inkardinace představuje – pouto hierarchické, stabilitu, disponibilitu. Lze „změnit inkardinaci“ – odejít do jiné diecéze nebo řeholního institutu či společnosti apoštolského života (souhlas musejí vyjádřit oba představení – ten, kdo klerika propouští, i ten, kdo ho přijímá).
- *při přijetí jáhenského svěcení nebo v případě řeholníkŧ při složení trvalých slibů.*

Hlava 3 – Povinnosti a práva duchovních kán. 273-289

- převážně morální a duchovní povinnosti
- práva: na přiměřenou odměnu, dovolená, právo sdružovat se.
- Zákaz: - vše, co se nesrovnává s jejich stavem (kán. 285)
  - přijímat veřejné úřady, které znamenají účast na světské moci
  - provozovat živnost a obchod bez dovolení představeného.
  - přijímat správu majetku, který nepatří duchovním osobám, ručení apod. bez dovolení představeného (kán. 285 § 4)
  - vojenská služba (podle možnosti a s dovolením představeného)

Hlava 4 – Pozbytí duchovního stavu (kán. 290-293):

- neplatnost svěcení
- Trestním propuštěním z duchovního stavu
- Reskriptem (dovolením) Apoštolského stolce.

Pozbytí duchovního stavu znamená pozbytí práv a povinností klerika (kněze nebo jáhna), pozbytí úřadů a úkolů, které duchovní dosud zastával. Neznamená zánik svěcení (kromě případu, kdy svěcení bylo uděleno neplatně) – to nelze „vymazat“, jen práv a povinností.

Pozbytí duchovního stavu neobsahuje automaticky dispenz od celibáti, kterou může udělit pouze papež.

Osobní prelatury: kán. 294-297 = společenství kněží a jáhnů v čele s prelátem. Mají své stanovy schválené Apoštolským stolcem. Cíl – zvláštní pastorační či misijní úkoly (v urč. oblastech – i územích).

Sdružení křesťanů – kán. 298 – 329

(Pozn. – tyto kánony nepojednávají o institutech zasvěceného života)

- Je přirozeným právem člověka sdružovat se. Sdružení mohou být jak laická, tak duchovenská, tak smíšená.

Cíl těchto sdružení: kán. 298 § 1:

- Dokonalejší duchovní život nebo veřejnou bohoslužbu
- Šíření křesťanské nauky
- Apoštolát = evangelizace, charita, animace světského řádu křesťanským duchem.

Musí mít **stanovy** – obsahují: cíl, sídlo, řízení, podmínky členství, způsoby jednání. (kán. 304)

Tatáž osoba může být členem více sdružení, pokud není ve stanovách uvedeno jinak.

Kanonické právo rozlišuje:

soukromá a veřejná sdružení křesťanů

veřejná: zřízená rozhodnutím (dekretem) příslušného církevního představeného (podle kán. 312 § 1), který je může i zrušit, a musí schválit jejich stanovy; mají právní subjektivitu *ipso iure*, jednají z pověření církve. Členové - kán. 316. Jejich představitele potvrzuje příslušný

církevní představený. Správa jejich majetku se řídí knihou V. CIC (viz kán. 1257 CIC, cíl církevního majetku – kán. 1254 § 2). (př. Česká katolická charity).
soukromá: vznikají dohodou křesťanů, nemají právní subjektivitu pokud ji neobdrží od příslušného představeného. Ten musí přezkoumat jejich stanovy (zda neodporují katolické víře a morálce). Představitele si volí sami, zánik – podle stanov, majetek spravují svobodně sami, při zániku se s ním naloží podle stanov.
Může být zrušeno příslušným církevním představeným, pokud jeho činnost působí velkou škodu katolické nauce nebo morálce, nebo je pohoršením pro věřící.

katolická sdružení – kán. 299 § 2

Vedení katolické církve.

Vedení univerzální církve

(www.vatican.va)

- teritoriální princip (základní), s možností osobního principu = pro určitou specifickou skupinu v církvi (př. – řeholníci, ...)

_____

Exkurz: moc řídící v církvi – potestas regiminis (kán. 129-144)
Řádná a delegovaná
Vlastní a zástupná (propria e vicaria)
Zákonodárná, výkonná a soudní.

- jsou ji způsobilé mít osoby, které přijaly svátost svěcení. Laici na ní mohou spolupracovat podle ustanovení práva.

_____

Nejvyšší moc v církvi:
kán. 330 **Papež (Pontifex Romanus) a biskupský sbor**

Papež: kán. 331 - 335
Kán. 331 – definice + jakou má moc:

- nejvyšší – nejvyšší v hierarchii představených
- plná – má všechnu moc, která je třeba k naplnění jeho úřadu
- bezprostřední – bez prostředníka nad celou Církví
- řádná – souvisí s úřadem (na rozdíl od delegované)

Kán. 332 – tuto moc získává:

- zákonnou volbou + biskupským svěcením

- svého úřadu se může zříci. K platnosti: svobodné rozhodnutí, řádné sdělení. Nemusí být od nikoho přijato (na rozdíl třeba od biskupa)

- proti jeho rozsudku nebo rozhodnutí není odvolání.

Uvolnění úřadu papeže: *sede vacante, nihil innovetur*. Pro tuto dobu jsou stanoveny zvláštní předpisy.
Biskupský sbor – spolu s papežem (ale nikdy bez něj) má také nejvyšší a úplnou moc v církvi. Tu vykonává buď slavnostním způsobem – na ekumenickém koncilu, nebo způsobem, který určí či schválí papež.

Ekumenický koncil = prostředek, kterým papež + sbor biskupů vykonávají svou moc.
Účastníci: všichni biskupové katolické církve. Mají hlas rozhodující i poradní.
Svolává: papež (také dává či schvaluje témata, předsedá, může přerušit nebo zrušit, schvaluje rozhodnutí koncilu) – pokud zemře, koncil se přeruší až do doby, než nový papež rozhodne, co dál (pokračovat nebo rozpustit).

Biskupský sněm – poradní orgán papeže, má pouze poradní hlas. Ne všichni biskupové:
Zabývá se – nějaký tématem (výběr členů podle daných pravidel)

- problémy určité oblasti (biskupové z té oblasti – např. Evropa, Afrika, Oceánie...)

Řádný – svolává se pravidelně za určité časové období.
Mimořádný – svolává se, je-li to potřeba.

Svolání, téma, přerušení apod. – totéž jako ekumenický koncil.

Kardinálové – sbor osob, jimž přísluší volba papeže + pomáhají papeži – když je svolá k nějaké závažnější otázce nebo jako jednotlivci když zastávají nějaký úřad. V době sedisvakance mají řídit církev podle zvláštního zákona (*Universi Dominici Gregis*). Volba papeže – ti kdo mají méně než 80 let, max. 120 lidí.

- muž, kněz, vynikající vzděláním i mravy, zbožností a moudrostí. Kán. 351. Po jmenování má přimout biskupské svěcení (výjimka: kard. Tomáš Špidlík)
- jmenuje je papež. (kardinálové *in pectore*)

Římská kurie
Kán. 360-361

- organismus, jehož prostřednictvím papež vyřizuje obvyklé záležitosti církve. Řídí se vlastním zákonem = apošt. konstitucí Pastor bonus – stanovuje složení a kompetence (pozn. – minulé pondělí pozměněna)
- Svatý stolec – myslí se jak papež, tak římská kurie, pokud z povahy věci nebo z kontextu neplyne něco jiného – kán. 361.
- Má takové pravomoci, které jí papež stanoví (deleguje)

Složky:
Státní sekretariát (diplomacie)
Rada pro veřejné záležitosti církve.
Kongregace

- Pro nauku víry
- Pro východní církve

- Pro bohoslužbu a svátosti
- Pro svatořečení
- Pro evangelizaci národů
- Pro klérus
- Pro Instituty zasvěceného života a Společnosti apoštolského života
- Pro katolickou výchovu (semináře a školyú
- Pro biskupy
- (připravuje se Kongregace pro laiky)

Soudy (Apoštolská signatura – nejvyšší odvolací tribunál; Římská rota – soud 2. a vyšších instancí, v 1. instanci soudí např. Biskupy a diecéze; Apoštolská penitenciárie – pro snětí trestů a udělování dispenzí vyhrazených Apoštolskému stolci.)
Další (papežské rady, komise... – př. Pro jednotu křesťanů, pro mezináboženský dialog, pro kulturu, pro legislativní texty, atd.)

Papežští legáti
Kán. 362-

- vyslanci papeže.
- **Úkoly:**
- Zastupovat papeže u místních církví, států a veřejných představitelů.
- Delegáti a pozorovatelé v různých mezinárodních shromážděních

Jejich úřad nekončí neobsazením úřadu papeže, pokud není v jejich pověřovací listině stanoveno jinak.

(Pozn. – stejně tak nekončí úřad soudců, představených kongregací však ano.)

Vedení místních církví

Kán. 368 – **místní církve** = především diecéze a potom oblasti jim postaveny naroveň (např. oblast, která ještě nemůže být diecézí, opatství, ...).

Kán. 369 – **diecéze:**

- součást božího lidu
- na určitém území
- svěřená do péče biskupovi
- zřízená papežem – má právní subjektivitu.

Dělí se na další části: **farnosti.**

Biskupové

- nástupci apoštolů. Úkol – služba posvěcování, učení a řízení.
- Jmenuje je papež.

- Požadavky: lidské a křesťanské vlastnosti, dobrá pověst, 35 let, 5 let knězem, doktor nebo alespoň licenciát biblických věc, teologie nebo kanonického práva na vysoké škole uznané Svatým stolcem, nebo alespoň velmi zkušený.
- do 3 měsíců po jmenování přijmout biskupské svěcení, a to dřívě, než se ujme svého úřadu.

V diecézi:

diecézní biskupové – mají všechnu řádnou, vlastní a bezprostřední moc, kterou vyžaduje výkon jejich úřadu.

- po jmenování – do 2 měsíců se musí kanonicky ujmout diecéze (pokud nebyl biskupem, do 4 měsíců): tím, že předloží jmenovací listinu příslušným osobám v diecézi, u nově založené diecéze – jmenovací listina se přečte veřejně v katedrále, zápis o tom pořídí nejstarší přítomný kněz.
- má v diecézi moc zákonodárnou, výkonnou a soudní. Zákonodárnou moc vykonává sám, soudní prostřednictvím soudního vikáře a soudců, výkonnou prostřednictvím generálního vikáře a biskupských vikářů.
- Je statutárním zástupcem diecéze (ta je ipso facto právnickou osobou)

Povinnosti: viz kán. 392-400, jmenovitě např. rezidence, vizitace, sloužit mši za lid jemu svěřený. Každých 5 let zpráva o stavu diecéze a návštěva Apoštolského stolce.
- po dovršení 75 let – má se zřeknout úřadu do rukou papeže, který o něm rozhodne.

Dále jeho úřad může skončit: smrtí, přeložením, odvoláním.

Kán. 412-415 – co dělat, pokud je diecéznímu biskupovi zabráněno úřad vykonávat.

Kdo mu v řízení diecéze pomáhá:
Papežem: Mohou být jmenováni:

- *pomocní biskupové* – pokud to vyžaduje pastorační situace diecéze. Kán.
- *biskup – nástupce* – má právo po jeho odstoupení nebo smrti se stát diecézním biskupem.

Diecézní kurie:

Diecézním biskupem:
Musí být jmenován: generální vikář – výkonná moc jménem biskupa. Kán. 479
Může jmenovat: biskupské vikáře – stejná moc jako gv, ale pro určitou oblast nebo určitou skupinu lidí (např.: zdravotnictví, křesťané východního obřadu, ...).

- jejich úřad padá s biskupem

Povinně:
Kancléř – kancelář + archiv, je notářem
Ekonom a ekonomická rada.
Kněžská rada (částečně volená, částečně jmenovaná, končí spolu s biskupem) a sbor konzultorů (jmenovaný biskupem z členů kněžské rady, v době sedisvakance zpočátku řídí diecézi a volí administrátora diecéze).
Nepovinně: pastorační rada.

Rady mají pouze poradní hlas, u některých případů stanovených právem se vyžaduje k platnosti jejich souhlas (př. – převody majetku), u některých konzultace (př. – KR – zřízení či zrušení farnosti, SK – jmenování ekonoma).

Diecézní sněm

Kán. 460

- shromáždění vybraných kněží a jiným osob z místní církve. Poradní funkce.
- Členové z úřadu – kán. 463, členové svobodně jmenovaní biskupem.
- Téma, svolání, přerušení, ukončení – diecézní biskup – jen on je zákonodárcem.

Diecéze se mohou sdružovat ve <u>vyšší celky</u>.

Církevní provincie kán. 431 – 432 – vytvářejí sousední diecéze s podpoře společné pastorační činnosti. Zpravidla neexistuje diecéze, která by nepatřila do žádné provincie.

- zřizuje, mění a ruší papež po projednání s biskupy, jichž se to týká.
- Je samým právem právnickou osobou
- U nás 2 provincie : česká a moravská.
  Pravomoc zde má: - metropolita (nijak velké, týkají se vyjmenovaných situací, kde by diecézní biskup hrubě zanedbal své povinnosti, má určité liturgické výsady. Není nadřízeným diecézních biskupů!)
  Metropolita: kán. 435-438.
  - provinční sněm kán. 440.

Církevní oblasti kán. 433 – pokud je to užitečné, mohou se sousední církevní provincie spojit do církevní oblasti.

- zřizuje Apoštolský stolec na návrh biskupské konference
- není *ipso facto* právnickou osobou, ale může se jí stát.

Biskupské konference kán. 447 – 459 =

- trvalé zřízení s právní subjektivitou (je to právnická osoba ipro facto)
- zřizuje, mění ři ruší ho Apoštolský stolec po projednání s biskupy, jichž se to týká.
- Musí mít stanovy schválení Apoštolským stolcem.
- tvoří ho biskupové z některého státu či určitého území
- cíl – koordinace a spolupráce .
- povinní členové: diecézní biskupové a ti, kdo jsou jin postaveni na roveň (kán. 368, 381 § 2), biskupové – nástupci – ti mají rozhodující hlas. Jen oni mohou vyhotovit či měnit stanovy. Dále pomocní biskupové, ostatní biskupové, kteří na daném území vykonávají zvláštní úkoly na základě pověření Apoštolského stolce (ne papežský vyslanec). – mají poradní hlas, mohou mít i rozhodující hlas, pokud to určují stanovy.
- Mohou být pozváni: ordináři církví jiného obřadu. – mají pouze poradní hlas, pokud stanovy neurčují jinak.

Způsob jednání: plenární zasedání. Kromě toho existuje stálá rada (připravuje záležitosti, které se mají projednávat, a dohlíží na plnění úkolů) a generální sekretariát.

Není nadřízený orgán biskupů! Závazná ustanovení pro všechny diecéze může vydat pouze v případech stanovených právem nebo po dovolení Apoštolského stolce po schválení dvěma třetinami hlasů. Předseda BK nesmí jednat jménem ostatních biskupů, pokud s tím oni nesouhlasili.

Plenární sněm kán. 439 nn – sněm všech místních církví na území jedné BK.
(povinní členové, pozvaní členové, hosté). Má zákonodárnou moc. Akta sněmu se musí zaslat Apoštolskému stolci k přezkoumání, potom se mohou vyhlásit.

Diecéze je rozdělená na **farnosti.**

Kán. 515. Farnost:

- natrvalo zřízené společenství křesťanů.
- svěřené faráři. *Pozn. – farář je název úřadu. Každý farář je kněz, ale ne každý kněz je farář.*
- zřízená biskupem (měnit, rušit také biskup po konzultaci s KR)
- samým právem je právnickou osobou.
- zpravidla územní charakter – kán. 518, zahrnuje všechny katolíky, kteří mají na tomto území domicilium nebo kvazidomicilium (kán. 102 nn). Může existovat také osobní farnost – např. podle jazyka, obřadu, národnosti, nebo jiného důvodu (i studentská farnost)

Farář – kněz.

- Je vlastním pastýřem farnosti. Farářem může být pouze fyzická osoba (za starého kodexu mohla být i právnická).

Statutární zástupce farnosti. Má na starosti jak pastorace, tak správu majetku – v tom mu má pomáhat ekonomická rada. Mlže být také zřízena pastorační rada. Obě mají pouze poradní hlas.

- může mít pomocníky – **farní vikáře**
- jmenuje ho svobodně diecézní biskup natrvalo nebo na dobu určitou. V případě řeholního kněze se souhlasem jeho představeného.

Povinnosti: kán. 528-534.
(kázat a učit, sloužit mše sv., zpovídat, navštěvovat rodiny a nemocné, pomáhat chudým a potřebným. Zvláště jsou mu svěřeny úkoly podle kán. 530 jako vlastnímu pastýři farnost. Povinnost sídlit ve farním domě. Vedení matrik – knihy pokřtěných, oddaných a zemřelých – do knihy pokřtěných se zaznamenávají všechny údaje o kanonickém stavu věřících. Vedení archivu.)

Pokud nelze jmenovat faráře, farnost je svěřena tzv. administrátorovi farnosti (méně stabilní funkce, pro odvolání a přeložení faráře jsou stanoveny zákony).

Farnost také může být svěřena více kněžím do tzv. **společné duchovní správy** – to se děje hl. pokud je svěřena řeholnímu společenství. Jeden z kněží je pak moderátorem, ostatní členy společné duchovní správy.

Více farností dohromady může tvořit vikariát, v čele okrskový vikář (na Moravě se říká děkan) – pouze pastorační funkce, není právnickou osobou. Kán. 553-555.

Kaplan kán. 564-572 – kněz, kterému je svěřena pastorační péče nějakého společenství nebo zvláštní skupiny křesťanů – tam, kde o ně nelze být dostatečně postaráno prostřednictvím normální farní správy (nemocnice, uprchlíci, vojenští kaplani, také u řeholních laických společností).

- mají spolupracovat s farářem.

(*Pozn.: pamatovat si, že farář, farní vikář, kaplan – jsou názvy úřadů!)*

Instituty zasvěceného života a Společnosti apoštolského života- kán. 573 – 746

Stav zasvěcených osob patří k životu a svatosti církve, ne k hierarchickému uspořádání.
Jeho charakteristiku, autenticitu jednotlivých forem, zákony a stanovy, kterými se řídí a potvrzuje a schvaluje příslušná církevní autorita (Kongregace pro instituty apoštolského života a společnosti apoštolského života, diecézní biskup) – viz kán. 576, 579.:

- diecézního práva = podléhají diecéznímu biskupovi.
- papežského práva = podléhají Svatému stolci, diecézní biskup má pravomoc jen v určitých případech.

Pozn.. Umístění kánonů této problematiky na daném místě kodexu bylo kritizováno – zasvěcení věřící jsou tak dosti odděleni od ostatních kategorií věřících. Zdálo by se vhodnější zahrnout je do Knihy II, stať V. - sdružení křesťanů, také proto, že se jedná o veřejná sdružení křesťanů. Současným umístěním zřejmě chce dát najevo důležitost tohoto životního stavu, jeho plné začlenění do církve, jeho historická a duchovní důležitost.

Kán. 580 – 585: přidružení jedné společnosti k jiné, rozdělení, slučování, změny, zrušení společností.

Zasvěcený život kán 573:

- trvalý životní stav/způsob života
- mohou do něj patřit jak laici, tak klerici (každý zasvěcený je buď klerik, nebo laik)
- tento trvalý způsob života se přijímá profesí evangelních rad čistoty, chudoby a poslušnosti ve společnostech, které kanonicky zřídil příslušný představený, podle vlastních zákonů té společnosti.

- Cíl: důslednější následování Krista a dosažení dokonalé lásky ve službě božímu království je cti Boží, rozvoji církve a spáse světa + předobrazem budoucího života v nebi
-

(Mt 19,12: *Někteří nežijí v manželství, protože jsou k tomu od narození nezpůsobilí; jiní nežijí v manželství, protože je nezpůsobilými učinili lidé; a někteří nežijí v manželství, protože se ho zřekli pro království nebeské. Kdo můžeš pochopit, pochop.*
Mt 19,29: *A každý, kdo opustil domy nebo bratry nebo sestry nebo otce nebo matku nebo děti nebo pole pro mé jméno, stokrát víc dostane a bude mít podíl na věčném životě.*
Mt 22,30: *Po vzkříšení se lidé nežení ani nevdávají, ale jsou jako nebeští andělé.)*

Kán. 599-601: obsah evangelních rad
Čistota – znamená povinnost dokonalé zdrženlivosti v životě bez manželství.
Chudoba – znamená život v chudobě i v duchu chudoby, závislost a omezení v užívání majetku a nakládání s ním podle norem vlastního práva.
Poslušnost – povinnost poslechnout zákonného nadřízeného, když dává příkaz podle vlastních stanov. Všechny zasvěcené osoby jsou slibem poslušnosti vázány poslušností papeži.

Ustanovení kodexu platí jak pro mužské, tak pro ženské společnosti, jestliže z textu nebo z povahy věci nevyplývá něco jiného - kán. 606.

Kanonické formy zasvěceného života:

A. *Společenství:*

Řeholní instituty: veřejný slib evangelních rad, bratrský (kán. 602: jako rodina) a společný život (kán. 608: společný dům, představený, pravidla), oddělení od světa. *Vita fraterna in comune.*
Sekulární instituty: posvátné závazky evangelních rad podle stanov, bratrský život, ale ne společný, život ve světě.
Společnosti apoštolského života: bratrský a společný život, ne závazky.

B. *Individuální formy (netvoří společenství):*

Poustevníci kán. 603: slib evangelních rad do rukou diecézního biskupa, život v samotě.
Zasvěcené panny kán. 604: závazek celibátu do rukou diecézního biskupa.

Exkurz: sliby a jiné posvátné závazky. Slib – regulován kodexem: kán. 1191-1198, jiné závazky jsou regulovány vlastním právem společnosti – stanovami.

Kdo může být přijat: kán. 597:
- opravdový úmysl.
- vlastnosti požadované obecným i vlastním právem.
- nebrání mu žádná překážka.

Řeholní instituty:

- jedna ze schválených forem zasvěceného života, početně nejrozšířenější.
- Jejich členové skládají sliby evangelních rad podle vlastního práva a žijí společný bratrský život (*vita fraterna in commune*)

Mohou být:
- mužské a ženské
- klerické nebo laické
- diecézního nebo papežského práva

- Bydlí společně v domě zákonně zřízeném = příslušným představeným podle stanov po předchozím písemném souhlasu diecézního biskupa. Dům řeholnic s přísnou klauzurou – požaduje se ještě souhlas Svatého stolce.
- Tento dům může být zrušen nejvyšším představeným institutu podle stanov po projednání s diecézním biskupem. Pokud se jedná o jediný a poslední dům institutu nebo o klášter řeholnic s přísnou klauzurou, zrušit může Apoštolský stolec. O majetku se rozhodne podle stanov a s ohledem na přání zakladatelů, dárců a zákonně získaných práv.

Kdo může být přijat:

1. Do noviciátu (tj. doba určená k tomu, aby zájemci poznali povolání dané řeholní společnosti, zkusili si způsob života, vzdělali se co se týče duchovního života, teologie evang. rad, historie a života dané společnosti, a také aby společnost mohla posoudit jejich úmysl a vhodnost – kán. 646, kán. 652):

- Platné přijetí : kán. 643
- – 17 let,
- manžel za trvání manželství,
- člen jiné společnosti nebo vázaný jinou formou zasvěceného života,
- kdo vstupuje pod vlivem násilí, vážného strachu nebo koho představený přijal pod vlivem stejných okolností
- kdo zatajil, že už někdy byl členem něj. Jiného institutu zasvěceného života
- další překážky stanovené vlastním právem (např. – vyšší věk
-
- Kán. 645 – požadované dokumenty
- Kán. 644 – přijeté kněze

Noviciát – ve zvláštním domě k tomu určeném, trvá 1 rok povinně, může až 2 roky, přerušení do 15 dní se musí nahradit, nepřítomnost v domě více než 3 měsíce – neplatnost noviciátu.
Na starosti – novicmistr (kán. 651 – požadavky na něj).
Novic může svobodně kdykoliv odejít, příslušný představený ho může propustit.

Řeholní sliby

Kán. 654 – veřejně se zavazují slibem, že budou zachovávat tři evangelní rady, zasvěcují se Bohu skrze službu církve a stávají se členy institutu s povinnostmi a právy podle stanov.
(veřejný slib – viz kán. 1192)

- Dočasně a trvalé.
- Musí o ně požádat sám + schválit příslušný představený a jeho rada.

K platnosti dočasných slibů: kán. 656

- 18 let
- platný noviciát
- souhlas představeného
- výslovně složil a bez násilí, strachu či podvodu
- přijetí zákonným představeným nebo tím, koho ten pověřil.

Doba: 3 – 6 let, max. 9.

K platnosti trvalých slibů: kán 658

- 21 let
- dočasné sliby alespoň 3 roky.
- souhlas představeného.
- výslovně složil a bez násilí, strachu či podvodu
- přijetí zákonným představeným nebo tím, koho ten pověřil.

Povinnosti a práva řeholních institutů a jejich členů: kán. 662 – 672: duchovní i „časné“.

Odchod z řeholního institutu – kán. 686-693

1. Přestoupení do jiného institutu kán. 684-685
2. Vystoupení z institutu

– dočasné (exklaustrace)

- po vypršení časných slibů nebo během nich
- po věčných slibech

3. Propuštění

– ipso facto – případy o nichž kán. 694.

- Musí být propuštěn – viz případy, o nichž kán. 695.
- Může být propuštěn - viz případy, o nichž kán. 696

Řízení o propuštění: kán. 697- 700.
Účinky propuštění – kán. 701.

Řízení:

Představení kán. 617-630
– mají moc podle ustanovení obecného a vlastního práva.
Vyšší představení jsou ti, kdo vedou buď celou řeholní společnost, nebo její provincii, nebo právně samostatný dům, a jejich zástupci.
Provincie – kán. 621 – spojení více domů pod jedním představeným, kanonicky zřízení příslušnou autoritou.

Nejvyšší představený a ostatní představení – kán. 622

Do úřadu jsou představení voleni nebo jmenováni na určité časové období (pokud není určeno jinak).

Povinnost rezidence (kán. 629). Právo a povinnost vizitace – kán. 628 § 1.
Mají svou radu – kán. 627, jejíž schválení potřebují v právem stanovených případech (např. – propuštění člena z institutu, přestoupení člena do jiného institutu)

Kapituly kán. 631-633

- shromáždění řeholníků vybraných podle určitých pravidel.
  Generální kapitula – reprezentuje celý institut. Je nejvyšší autoritou institutu. Volí nejvyššího představeného, projednává závažné záležitosti, vydává předpisy (zákonodárná moc).
  složení – určují stanovy. Každý člen institutu může svobodně podávat generální kapitule své návrhy.
- Jiné kapituly – např. provinční, kapitula řeholního domu viz kán. 632.

Apoštolát a vztah k diecéznímu biskupovi kán. 673-683
Jsou podřízeni diecéznímu biskupovi: co do vnější pastorace a apoštolátu a při obsazování úřadů v diecézi (např. faráře).
Spolupráce s ostatními instituty a diecézními kněžími.
Právo vizitace: kán. 628 § 2, 683.

Řeholníci, kteří se stali biskupy kán. 705-707

Konference vyšších představených kán. 708-709.

Sekulární instituty – kán. 710-730.

Společnosti apoštolského života - kán. 731-746.

Exkurz – pojem inkardinace = každý klerik (t.j. jáhen nebo kněz) musí být včleněn buď do nějaké diecéze nebo do řeholního institutu či společnosti apoštolského života. Klerici – členové sekulárního institutu, zůstávají inkardinováni do diecéze.
Inkardinace představuje – pouto hierarchické, stabilitu, disponibilitu. Lze „změnit inkardinaci“ – odejít do jiné diecéze nebo řeholního institutu či společnosti apoštolského života.